

UDC 582.579.2:581.9(497.1) = 862

O RASPROSTRANJENOSTI VRSTE
SISYRINCHIUM ANGUSTIFOLIUM MILLER
U HRVATSKOJ

With Summary in English

ZINKA PAVLETIĆ, IVO TRINAJSTIĆ i IVAN ŠUGAR

(Prirodoslovno-matematički fakultet i Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno 22. 10. 1979.

Uvod

Rod *Sisyrinchium* pripada porodici *Iridaceae* i obuhvaća oko 60 vrsta rasprostranjenih najvećim dijelom u Sjevernoj Americi, a manjim dijelom u Južnoj Americi.

Na području Evrope rasprostranjena je prvotno antropohorno, a zatim, vrlo vjerojatno ornitohorno samo vrsta *S. angustifolium* Miller.

Ta je biljka u Evropi zabilježena izvan uzgoja prvi put 1835. kraj Mannheima u Njemačkoj (usp. Beck 1894, Pevalek 1915, Süssenguth 1939).

Na teritoriju Jugoslavije vrsta *S. angustifolium* ograničena je u prvom redu na zapadni dio — Sloveniju i Hrvatsku, a u najnovije vrijeme otkrivena je ta vrsta i u Srbiji na vlažnim livadama Vlasine (N. Randalović 1978:125) i Makedoniji (Micevski 1956).

Sisyrinchium angustifolium u flori Hrvatske

Vrstu *Sisyrinchium angustifolium* otkrio je u flori Hrvatske Pevalek (1915) kraj stanice samoborske željeznice u Podsusedu. To je dugo vremena bilo jedino nalazište ove vrste u Hrvatskoj. Tek u novije vrijeme otkrivena je vrsta *S. angustifolium* na nekoliko novih lokaliteta, ali ti podaci nisu bili dosad nigdje objavljeni. Tako u herbariju Botaničkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu (Hb ZA) nalazimo primjerke te biljke iz Sutinskih vrela kraj Podsuseda, koje je ubrao V. Vouk. U Botaničkom vrtu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu uzgajaju se primjerci vrste *S. angustifolium* nađeni na

planini Dinari (Mali Troglav). Autori ovoga rada nalaze je na nekoliko mjesta i u više navrata u Samoborskom gorju, Žumberku, na Medvednici i u Gorskome kotaru.

Na temelju iznjetoga, dosad su u flori Hrvatske poznata ova nalazišta taksona *S. angustifolium* (usp. sl. 1):

1. Podsused kraj Zagreba (I. Pevalsek 1915)
2. Sutinska vrela kraj Podsuseda (leg. V. Vouk, 1931, Hb ZA)
3. Lavove drage u Samoborskom gorju (leg. I. Šugar, 1971)
4. Ludvić-potok kod Samobora (leg. I. Šugar, 1971)
5. Stojdraga u Žumberku (leg. Zi. Pavletić, 1971—79)
6. Brdo Draginja u Samoborskom gorju (leg. I. Trinajstić, 1972)
7. Rauhova lugarnica na Medvednici (leg. Zi. Pavletić, 1973—76)
8. Kupjak u Gorskome kotaru (leg. I. Trinajstić, 1974)
9. Mali Troglav na Dinari (leg. Lj. Regula-Bevilacqua)

Ekološko-fitocenološke značajke taksona *S. angustifolium*

Na temelju podataka kojima raspoložemo možemo utvrditi da se *S. angustifolium* naseljava i širi u opsegu livadne vegetacije. Prema podacima Oberdorfera (1970) i Rothmaler (1971) razvija se *S. angustifolium* u sastavu promjenljivo vlažnih livada sveze *Molinion*. Prema navodima Horvatića (1939), dolazi ta vrsta na području Slovenije na vlažnim livadama sveze *Caricion davallianae*.

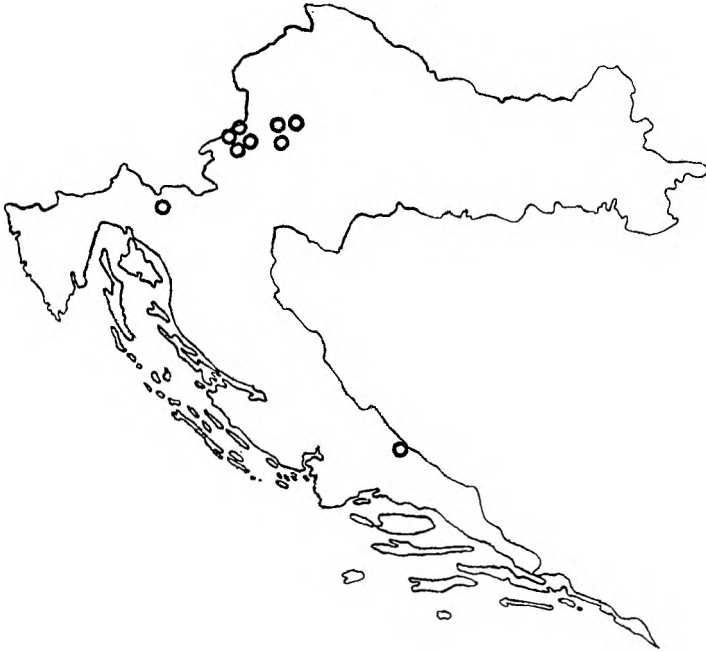
Na području Hrvatske dolazi *S. angustifolium* u opsegu vrlo različitih livadnih zajednica. Tako u širem području Zagreba (Podsused) raste u sastavu as. *Bromo-Cynosuretum cristati*, na Samoborskom gorju u sastavu as. *Bromo-Plantaginietum mediae* (Draginja brdo) ili as. *Bromo-Danthonietum* (Stojdraga, Žumberak). Na području Gorskoga kotara (Kupjak) *S. angustifolium* raste u opsegu as. *Festuco-Agrostetum*.

Na temelju tih podataka možemo zaključiti da *S. angustifolium* u Hrvatskoj ima razmjerno široku ekološku amplitudu, a optimum svoga razvoja postiže na umjereno vlažnim livadama nizinskog i gorskog pojasa.

Diskusija

S. angustifolium je u Evropi antropohorna vrsta, porijeklom iz Amerike, pa bi prema kronološkoj klasifikaciji antropohora (Trinajstić 1975, 1977) pripadala skupini amerikanoneofita. Iako postoje podaci da se *S. angustifolium* na pojedinim mjestima pojavljuje povremeno (usp. Süssenguth 1939), da se ponaša kao efemerofit, ipak razmatranjem nekih morfoloških osobitosti ove vrste, kao i fenomena cvatnje, može se reći da je ta efemernost malo vjerojatna. U prvom redu, *S. angustifolium* je trajnica s puzavim podankom. Nadalje, stabiljka je nježna, zelena 20—30(—35) cm visoka, a listovi su uski i vrlo slični travama. Cvat sadržava manji broj (1—4) cvjetova. Perigon je koturast, do 15 mm u promjeru, s vrlo kratkom cijevi, svjetlo modar, izvana bjelkasto pepeljast. Biljka cvate od kraja svibnja do polovice lipnja, a cvjetovi se otvaraju oko 10 sati, a zatvaraju se u rane popodnevnne sate, neugledni su i jedva uočljivi. U plodnom stanju *S. angusti-*

folium u gornjem dijelu stabiljke nosi kuglaste tobolce u promjeru 3—4 mm, smještene na dužim ili kraćim stapkama. Prema tome, nije teško zaključiti da je tu biljku u livadama i travnjacima vrlo lako previdjeti s obzirom na veliku sličnost sa travama. Taj je previd još lakši ako se ne pogodi doba i vrijeme cvatnje. Najveći broj novootkrivenih nalazišta uočen je prilikom fitocenoloških istraživanja. Naime, prilikom analize

Sl. 1. Nalazišta vrste *Sisyrrinchium angustifolium* Miller u Hrvatskoj
Fig. 1. Localities of the species *Sisyrrinchium angustifolium* Miller in Croatia

florističkog sastava i uzimanja fitocenoloških snimki odgovarajuća se površina vrlo podrobno pretražuje, pa u pravilu ne promakne niti jedna vrsta. Zbog toga se može očekivati da će u toku narednih fitocenološko-tipoloških istraživanja biti otkriveno još mnogo novih nalazišta vrste *S. angustifolium*, ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim dijelovima Jugoslavije.

Zaključak

Prvi nalaz vrste *Sisyrrinchium angustifolium* Miller u flori Hrvatske datira iz 1915. god. Otad je ova vrsta nađena na većem broju lokaliteta i oni su u ovom radu prvi put objavljeni. *S. angustifolium* je antropohorna vrsta, amerikanoneofit, a razvija se u sastavu livadne i travnjačke vegetacije, koja u Hrvatskoj pripada raznim biljnim zajednicama, što upozorava na široku ekološku amplitudu ove vrste.

Literatura

- Beck, G., 1894: Einiges über Sisyrinchien. Wiener illustrierte Garten-Zeitung 19, 405—411.
- Horvatić S. in G. Tomažič, 1939: Donos k poznavanju flore Slovenije. Hrv. geogr. glasnik. 8—10, 80—84.
- Micevski, K., 1956: Prilog za zapoznavata na florata na Makedonija, I. Godišen Zborn. Filozof. Fakult. Univ. Skopje 9 (9) 100—118.
- Oberdorfer, E., 1970: Pflanzensoziologische Exkursionsflora für Süddeutschland und die angrenzenden Gebiete. Stuttgart.
- Pevaljek, I., 1915: Sisyrinchium angustifolium Miller u Hrvatskoj. Prir. Istraž. Jugosl. Akad. 7, 1—2.
- Ranđelović, N., 1978: Fitocenološko-ekološke karakteristike brdskih travnjaka jugoistočne Srbije. Doktorska disertacija, Zagreb.
- Rothmaler, W., 1972: Exkursionsflora. Berlin.
- Süssenguth, K., 1939: Monocotyledones. 2. Teil in G. Hegi, III. Fl. Mitteleurop. 2, München.
- Šugar, I., 1972: Biljni svijet Samoborskog gorja. Doktorska disertacija, Zagreb.
- Trinajstić, I., 1975: Kronološka klasifikacija antropohora s osvrtom na Helenopaleofite jadranskog primorja Jugoslavije. Biosistematika 1(1), 79—85.
- Trinajstić, I., 1977: Chronological classification of the Anthropochors. Fragm. Herbol. Jugosl. 2, 27—31.

SUMMARY

THE GROWTH OF THE SPECIES *SISYRINCHIUM ANGUSTIFOLIUM* MILLER
IN CROATIA

Zinka Pavletić, Ivo Trinajstić and Ivan Šugar

(Faculty of Science and Faculty of Forestry, University of Zagreb)

Anthropochorous species *Sisyrinchium angustifolium* Miller was discovered in Croatia near Zagreb by Pevaljek (1915). Later, it was found in some other localities as well but these data have not been published so far. *S. angustifolium* grows in different meadow plant communities showing wide ecological amplitude. Up to now this species has been known in Croatia in the following localities (comp. also fig. 1): 1) Podsused near Zagreb, 2) Sutinska vrela near Podsused, 3) Lavove drage in the mountains of Samobor, 4) Rivulet Ludvić near Samobor, 5) Stojdraga in Žumberak, 6) Draginja hill in the mountains of Samobor, 7) Rauhova lugarnica on Medvednica, 8) Kupjak in Gorski kotar and 9) Mali Troglav on mount Dinara.

Doc. dr Zinka Pavletić
Dr Ivan Šugar
Botanički zavod
Prirodoslovno-matematički fakultet
Marulićev trg 20
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)

Prof. dr Ivo Trinajstić
Katedra za šumarsku genetiku i dendrologiju
Šumarski fakultet
Šimunska 25
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)